

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาถือว่าเป็นหัวใจที่สำคัญของการพัฒนาคนในสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมในอดีตหรือปัจจุบันย่อมมีทั้งคนดีและคนพิการเป็นส่วนประกอบของทุกสังคม ไม่มีสังคมใดจะสามารถจัดคนพิการออกไปจากสังคมได้ ฉะนั้นรัฐจึงควรจัดการศึกษาให้ทั้งเด็กปกติและเด็กพิการมีสิทธิเท่าเทียมกัน ทั้งนี้เพื่อจะช่วยให้เด็กทั้งสองกลุ่มมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

นอกจากรัฐบาลจะให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับคนปกติแล้วยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยได้บัญญัติกฎหมายให้บุคคลเหล่านี้มีโอกาสได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป และต้องได้รับการศึกษาที่เหมาะสมตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคลในปี พ.ศ. 2542 มีการรณรงค์ให้ผู้ปกครองพาบุตรหลานที่พิการเข้าเรียนซึ่งถือว่าเป็นปีการศึกษาสำหรับคนพิการ มีผลทำให้เด็กพิการได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว อันเป็นการแสดงถึงความเข้าใจของผู้ปกครองและสังคมต่อเด็กพิการในทางสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์, 2543, หน้า 13-17) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการเข้ารับการศึกษาระดับพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและได้รับการศึกษาระดับพื้นฐาน

เป็นพิเศษ (สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 4)

ประเทศไทยได้จัดการศึกษาสำหรับคนพิการมาเป็นเวลากว่า 40 ปี ด้วยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน แต่สามารถจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนพิการที่อยู่ในวัยเรียนประมาณร้อยละ 20 ของกลุ่มเป้าหมายเท่านั้น ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดเป้าหมายให้ปี พ.ศ. 2542 เป็นปีการศึกษาของคนพิการ หรือ “The Year 1999 Education for the Disabled” โดยมีการกำหนดนโยบายว่า คนพิการที่ต้องการเรียนทุกคนต้องได้เรียน และในปี พ.ศ. 2543 ได้กำหนดนโยบายเพิ่มเติมว่า คนพิการทุกคนต้องได้เรียน โดยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาตนเองและสังคม เพื่อสนองตอบต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้พยายามอย่างยิ่งที่จะจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสได้เรียนในโรงเรียนที่ใกล้บ้าน โดยมีการขยายโรงเรียนการเรียนร่วมทุกกลุ่มโรงเรียนทั่วประเทศ มีการพัฒนาผู้บริหารและครูผู้สอนให้มีความรู้และความสามารถในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การจัดการศึกษาพิเศษดังกล่าวจะต้องเน้นการจัดการศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้พิการ ซึ่งจะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับคนทั่วไป โดยเฉพาะการจัดการเรียนร่วมเพื่อให้ผู้พิการเกิดความสุขและได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพสามารถพึ่งตนเองได้และ อยู่อย่างมีสิทธิ ศักดิ์ศรีและปกติสุขเช่นคนทั่วไป ซึ่งนักเรียนจะต้องมีความพร้อมที่จะต้องเข้าเรียนร่วมได้ และอยู่ในสังคมของตนเองตามสภาพที่เป็นจริง ผู้ปกครองมีส่วนช่วยดูแลนักเรียนได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากมีความรักและความเข้าใจเห็นใจและช่วยเหลือในด้านการศึกษา เพราะเชื่อว่าคนเราทุกคนสามารถที่จะพัฒนาความรู้และความสามารถ แต่อาจจะใช้เวลาที่แตกต่างกัน คนแต่ละคนจะมีความเก่งที่ไม่เหมือนกัน ด้านใดเก่ง จะต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547 หน้า 2)

การบริหารจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนนั้นผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการที่จะจัดการเรียนการสอนเด็กพิเศษสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารที่มีความเชื่อในหลักการของปรัชญาการศึกษาพิเศษ พฤติกรรมผู้นำของ

ผู้บริหารจะกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน (พัชร จิวพัฒนกุล, 2538, หน้า 57) การแสดงพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญเดียวที่มีพลังสูงสุดในการกำหนดประสิทธิผลของโรงเรียนและประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียน (Davis & Thomas อ้างถึงใน ถวิล มาตรฐาน, 2545, หน้า 105) การที่ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมทางวิชาการ (instructional leadership) ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จและเพิ่มพูนประสิทธิผลของโรงเรียน ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะดังกล่าวจะต้องเป็นผู้ที่มีความคาดหวังสูง สามารถสังเกตและนิเทศการสอนของครูได้สามารถกำกับติดตามผลการปฏิบัติงานของคณะครู ตลอดจนให้ความสนใจใส่ต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (ถวิล มาตรฐาน, 2545, หน้า 103)

จากข้อมูลดังกล่าวเบื้องต้น จะเห็นได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา และการแสดงพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการในการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนร่วมซึ่งจะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนโดยตรง ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสามารถฝึกอบรมให้เกิดขึ้นในตัวผู้บริหารโรงเรียนได้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเสนอผู้เกี่ยวข้อง ใช้วางแผนในการปรับปรุงและพัฒนาพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

สมมติฐานของการวิจัย

บุคลากรในโรงเรียนที่มีตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ต่างกันมีพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในปีการศึกษา 2553 เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 120 คน ครูผู้สอน จำนวน 256 คน รวมทั้งสิ้น 376 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) จากประชากร ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 247 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

3.2 ตัวแปรตาม พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 ใน 8 ด้าน คือ ด้านการตระหนักและเห็นความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาตนเอง และบุคลากรอย่างเป็นรูปธรรม ด้านการสร้างแรงจูงใจด้วยระบบค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ ด้านการใช้ทรัพยากรและวัสดุครุภัณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ ด้านการสร้างความปลอดภัยและบรรยากาศที่อบอุ่น ด้านการกำกับติดตามการปฏิบัติการสอน และด้านการสังเกตการณ์สอนและให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดสงขลา
2. ครูผู้สอน หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติงานสอนเด็กที่มีความพิการในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดสงขลา
3. โรงเรียนเรียนร่วม หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนพิการเรียนร่วมกับนักเรียนที่มีสภาพปกติในโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดสงขลา
4. เด็กพิการ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่อง หรือมีความผิดปกติ จำแนกเป็น 9 ประเภท คือ เด็กที่มีความพิการทางการเห็น เด็กที่มีความพิการทางการได้ยิน เด็กที่มีความพิการทางสติปัญญา เด็กที่มีความพิการทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ เด็กที่มีความพิการทางการเรียนรู้ เด็กที่มีความพิการทางการพูด และภาษา เด็กที่มีความพิการทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ เด็กออทิสติก เด็กพิการซ้อน
5. การเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้เด็กพิการเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน
6. พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนที่แสดงออกถึงความเป็นผู้นำทางการบริหารและผู้นำทางด้านการสอนโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน หาแนวทางปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เอาใจใส่ต่อคุณภาพนักเรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วยพฤติกรรมที่สำคัญ 8 ด้าน คือ
 - 6.1 ด้านการตระหนักและเห็นความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่ให้ความสำคัญของการจัดกระบวนการเรียนการสอน สร้างโอกาสและอำนวยความสะดวกให้ครู รวมทั้งบริหารจัดการร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนได้
 - 6.2 ด้านการพัฒนาตนเองและบุคลากรได้อย่างเป็นรูปธรรม หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดแนวทางพัฒนาที่เหมาะสม และมีทิศทางร่วมกับคณะครู และผู้ปกครองนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาสู่การเรียนการสอน

6.3 ด้านการสร้างแรงจูงใจด้วยระบบค่าตอบแทนที่เป็นธรรม หมายถึง ผู้บริหารสามารถสร้างแรงจูงใจด้วยความเสมอภาคทางรางวัลที่ครูผู้สอนคาดหวังจาก ผลการปฏิบัติงาน และทำควบคู่กับการประชาสัมพันธ์โดยใช้วิธีการและช่องทางการ สื่อสารที่เหมาะสม

6.4 ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ หมายถึง พฤติกรรมของ ผู้บริหารที่แสดงให้เห็นปรากฏเกี่ยวกับการติดตามผลความก้าวหน้าของนักเรียน ผลการเรียนรู้ ของแต่ละระดับชั้น แต่ละห้องเรียน และนักเรียนแต่ละคน

6.5 ด้านการใช้ทรัพยากรและวัสดุครุภัณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพและ สร้างสรรค์ หมายถึง การจัดหาสื่ออุปกรณ์ และวิทยาการที่มีความสามารถมาใช้ในการ กระบวนการเรียนการสอนได้คุ้มค่าและเหมาะสม

6.6 ด้านการสร้างความปลอดภัยและบรรยากาศที่อบอุ่น หมายถึง การสร้าง บรรยากาศของโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย

6.7 ด้านการกำกับติดตามการปฏิบัติการสอน หมายถึง การที่ผู้บริหารสามารถ กำกับติดตามปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ พัฒนาการสอน และปัจจัยที่รบกวนบรรยากาศทางวิชาการ

6.8 ด้านการสังเกตการสอนและให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การเยี่ยมชั้นเรียนให้คำปรึกษาหารือ ติดตามการสอนและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็น ประโยชน์มาพิจารณาปรับปรุงกิจกรรมการสอนอย่างสม่ำเสมอ

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่จัดตั้งขึ้น ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 เป็นศูนย์กลางของการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดสงขลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบระดับพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2
2. เพื่อการวางแผนพัฒนาพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2